

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 lutego 2021 roku, wydanym w sprawie z powództwa Ł. S. (1) przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą we W. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi:

- 1) oddalił powództwo;
- 2) nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów postępowania;
- 3) przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi na rzecz adw. P. Ś. kwotę 4428 złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o poczynione przez Sąd

Rejonowy ustalenia faktyczne, z których wynika, że:

Powód w dniu 27 lipca 2016 roku zawarł z (...) S.A. z siedzibą we W., w imieniu której działał pośrednik kredytowy (...) H. W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...) w kwocie 34.000 zł na okres od 27 lipca 2016 roku do 26 lipca 2021 roku. Całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę wynosiła na dzień zawarcia umowy 41.598,60 zł i obejmowała całkowitą kwotę pożyczki – 20.000 zł, prowizje od udzielonej pożyczki – 5.000 zł, odsetki umowne – 7.598,60 zł.

Umowę pożyczki poprzedziło zawarcie w dniu 20 lipca 2016 r. umowy o świadczenie usług pośrednictwa finansowego nr (...) między E. G. (1), a (...) S.A. we W. (...) występującą pod marką handlową (...). Tożsamą umowę zawarł dnia 7 grudnia 2016 roku Ł. S. (1) z (...).

Powód udał się do siedziby firmy (...) przy ul. (...) w Ł., razem z ciotką – E. G. (2) w celu zaciągnięcia kredytu. E. G. (2) nie miała zdolności kredytowej, a potrzebował środki na remont mieszkania. Ł. S. (1) chciał pożyczyć kwotę 30.000 zł. W czasie rozmowy z przedstawicielem firmy – P. K., została powodowi i jego ciotce przekazana informacja, że możliwe jest uzyskanie przez E. G. (2) kredytu pod warunkiem, iż przez pierwsze 3 miesiące kredytobiorcą będzie Ł. S. (1), zaś po upływie tego czasu w miejsce kredytobiorcy wstąpi ciotka powoda, a nadto zostanie obniżona rata kredytu. Powód i jego ciotka przyjęli warunki pośrednika. Otrzymali plik dokumentów do podpisania, zostali również poinformowani, iż muszą zaciągnąć kredyty w większej kwocie, aby uzyskać zabezpieczenie ratalne. Następnie samochodem firmowym Ł. S. (2) razem z ciotką zostali przewiezieni do K. do firmy, w której powodowi podsunęto do podpisania dwie umowy, wskazując, iż jest to warunek uzyskania kredytu. Powód podpisał umowę z (...) Agricole na kwotę 20.000 zł i z A. Bank na kwotę 50.000 zł. Obie kwoty zostały przebrane na jego konto.

W dniu 3 sierpnia 2016 roku powód dokonał dwóch wpłat 8.058 zł i 24.500 zł na wskazane konto (...), w ramach zabezpieczenia ratalnego. Środki, które pozostały po zapłacie zabezpieczenia, zostały wypłacone przez powoda i przekazane E. G. (2), która z tych środków spłacała raty. Raty pożyczki wynosiły 693,31 zł i były regulowane od sierpnia 2016 roku do listopada 2016 roku. Kredyt miał pokryć koszty remontu, który jednak nie został przeprowadzony.

Od grudnia 2016 roku Ł. S. (1) miał utrudniony kontakt z firmą (...), nie odbierano telefonów, siedziba firmy pozostawała zamknięta. Powód złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa do prokuratury pismem z dnia 27 września 2017 roku. Okazał się że jest wielu pokrzywdzonych działaniem firmy.

Pismem z dnia 16 listopada 2017 roku powód w związku z wypowiedzeniem ww. umowy pożyczki, poinformował pozwanego, iż złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa na jego szkodę przez pracowników (...), którzy pośredniczyli w zawarciu ww. umowy pożyczki, wniósł również o wstrzymanie wszystkich działań windykacyjnych przeciwko niemu do czasu zakończenia postępowania prowadzonego przez Prokuraturę

Regionalną we W..

W dniu 8 czerwca 2018 roku referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi wydał przeciwko Ł. S. (1) nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt I Nc 331/18, na podstawie którego Sąd nakazał powodowi zapłacić na rzecz (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. kwotę 27.528,85 zł w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zapłaty wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty 24.252,63 zł od dnia 27 marca 2018 roku do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania.

Powód otrzymał odpis ww. nakazu zapłaty w dniu 25 czerwca 2018 roku. Ł. S. (1) nie wniósł sprzeciwu od ww. nakazu.

W dniu 28 stycznia 2019 roku pozwany wystąpił o nadanie klauzuli wykonalności na ww. nakaz zapłaty.

Pismami z dnia 18 kwietnia 2019 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi M. J. zawiadomiła powoda o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego, zajęciu rachunku bankowego oraz wynagrodzenia za pracę i wierzytelności zasiłku chorobowego.

Prokuratura (...) we W. nadzoruje śledztwo prowadzone przez Komendę Wojewódzką Policji we W. w sprawie RP I Ds. 41.2016 przeciwko M. K. i innym podejrzanym o czyny z art. 258 § 1 i § 3 k.k., art. 286 § 1 k.k. i art. 299 § 1 i § 5 k.k. i inne, którym objęci są m.in. pokrzywdzeni będący klientami oddziałów firm – (...) S.A. posługującej się nazwami handlowymi RI G., (...), C. (...), (...), (...) Sp. z o.o. i Kancelarii (...) Sp. z o.o. a także E. (...) Ryzykiem K. K., Waga, E. G. (3) oraz E. E. K. oraz innych podmiotów z nimi współpracujących. Śledztwo pozostaje w toku, obecnie w fazie in personam.

Ł. S. (1) i E. G. (2) posiadają w prowadzonym postępowaniu karnym status pokrzywdzonych. W toku śledztwa postawiono zarzuty m.in. P. K., której zarzucono m.in. że w lipcu 2016 roku działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w warunkach zorganizowanej grupy przestępczej, reprezentując (...) S.A. we W. doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w łącznej kwocie 201.299,37 zł przez Ł. S. (1) i E. G. (2) a także (...) Bank (...) S.A. w kwocie 34.000 zł (...) Bank S.A. w kwocie 102.925,10 zł, w ten sposób, iż wiedząc o rzeczywistym przeznaczeniu środków mających pochodzić z proponowanego kredytu, jakim było wsparcie finansowe niemającej zdolności kredytowej E. G. (2), wykorzystując niewiedzę i brak rozeznania pokrzywdzonych w sprawach finansowo – kredytowych, wprowadziła ich w błąd co do rzeczywistego charakteru podejmowanych czynności (min. co do warunków i wysokości zaciąganych zobowiązań, konieczności zawarcia dwóch umów, ilości i wysokości rat, wysokości opłat prowizyjnych poprzez utwierdzenie w przekonaniu, że kwoty prowizji przelane przez pozwanego na konto (...) S.A. stanowią zabezpieczenie kredytu, utwierdzenia w przekonaniu, iż zaciągane kredyty zostaną przepisane na E. G. (2)) a następnie wykorzystując wynikłą z opisanych działań nieświadomość pokrzywdzonych co do skutków prawnych podejmowanych działań, przedłożyła do podpisania umowę o świadczenie usług pośrednictwa finansowego z dnia 26 lipca 2016 r. zawartą z (...) S.A. występującą pod nazwą handlową (...), a także spowodowała podpisanie przez Ł. S. (1) umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z (...) Bank (...) S.A. z dnia 27 lipca 2016 roku zawierającej zobowiązanie do spłaty kwoty 41.598,60 zł, z którą wiązała się nie ujęta w umowie opłacona przez pokrzywdzonego prowizja dla (...) S.A. w kwocie 8.058 zł oraz umowy o pożyczkę gotówkową nr (...) z (...) Bank S.A. z dnia 29 lipca 2016 roku zawierającej zobowiązanie do spłaty kwoty 159.700,77 zł obejmującej m.in. prowizję w kwocie 19.327,52 zł dla (...) S.A. mimo, iż pośrednik ten faktycznie nie uczestniczył w procesie zawarcia niniejszej umowy oraz z którą wiązała się, nie ujęta w umowie, opłacona przez Ł. S. (1) prowizja dla (...) S.A. w kwocie 24.500 zł, wprowadzając tym samym w błąd, jako osoba pośrednicząca w zawieraniu ww. umów kredytowych, osoby reprezentujące ww. Banki co do świadomości Ł. S. (1) w zakresie warunków zawieranych umów, zamiaru ich zawarcia, a także co do zawarcia w tym samym okresie innych zobowiązań kredytowych wpływających na zdolność kredytową pokrzywdzonego.

Powód ma obecnie 31 lat, z zawodu jest cukiernikiem. Utrzymuje się z wynagrodzenia za pracę, które otrzymuje w wysokości około 2.166,02 zł (wysokość pensji zależy od wypracowanych nadgodzin). Wynagrodzenie obciążone jest zajęciem komorniczym, w maju 2019 roku po uwzględnieniu zajętej kwoty powód otrzymał 1.687 zł. Ł. S. (1)

samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe, zajmuje lokal komunalny. Miesięczne wydatki powoda obejmują: czynsz – 335 zł, migawkę - 100 zł, prąd i gaz – 200 zł, środki czystości i higieny – 150 zł, wyżywienie – 400 zł, rachunki za telefon i internet – 220 zł. Ł. S. (1) dobrowolnie płaci alimenty w wysokości 400 zł miesięcznie. Spłaca kredyt zaciągnięty w banku (...) z miesięczną ratą – 350 zł.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji podniósł, że powództwo opozycyjne (art. 840 k.p.c.) jest środkiem służącym do merytorycznej obrony dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym. Powództwo opozycyjne nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym orzeczeniem sądowym. Jego celem jest pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, nie zaś podważenie treści orzeczenia sądowego, które zaopatrzone w klauzulę wykonalności. Powództwo przeciwegzekucyjne dotyczy wyłącznie zdarzeń powstałych, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy. Oznacza to, że Sąd rozpoznając powództwo jest bezwzględnie związany wyrokiem lub nakazem zapłaty wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia, oraz to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, nie może powoływać się na nie w ramach powództwa opozycyjnego.

W przedmiotowym stanie faktycznym, żądanie powoda obejmowało pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w dniu 8 czerwca 2018 roku w sprawie o sygn. akt I Nc 331/18, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 5 marca 2019 roku. Strona powodowa powoływała się na okoliczność, iż objęte nakazem zapłaty należności wynikały z umowy pożyczki zawartej w warunkach przestępstwa, o czym powód informował pozwanego, wskazując również na możliwość zastosowania art. 5 k.c. tj. powołania się na nadużycie prawa na etapie przymusowego dochodzenia roszczenia.

W ocenie Sądu Rejonowego, mając na uwadze obowiązującą regulację prawną i utrwaloną linię orzeczniczą, nie można w ramach postępowania przeciwegzekucyjnego skutecznie powoływać się na zaciągnięcie zobowiązania w wyniku czynu niedozwolonego, które nastąpiło przed wytoczeniem powództwa, jeżeli powód nie podniósł takiego zarzutu w toku postępowania. Z poczynionych przez sąd ustaleń wynika, iż powodowi został skutecznie doręczony nakaz zapłaty, zaś powód, mimo iż uprzednio złożył zawiadomienie do prokuratury, zatem miał wiedzę, a przede wszystkim przekonanie o nieuczciwym sposobie działania pośredników w zawarciu umowy z pozwanym, to jednak nie zaskarżył przedmiotowego nakazu zapłaty w przewidzianym do tego terminie. Na skutek czego nakaz zapłaty się uprawomocnił.

Sąd Rejonowy zauważył także, że ugruntowane w judykaturze oraz nauce prawa procesowego jest stanowisko, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli - jak to określono w orzecznictwie - wykluczającemu działaniu prawomocności. Prekluzyjny skutek prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej odpowiada założeniu, że strona jest zobowiązana przedstawiać w toku postępowania wszystkie fakty i twierdzenia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy oraz podnosić wszystkie przysługujące jej zarzuty, pod rygorem bezpowrotnej utraty tej możliwości i to niezależnie od tego, czy ponosi winę w zaniechaniu ich przedstawienia bądź podniesienia. Ustawodawca tylko wyjątkowo dopuszcza powoływanie się po uprawomocnieniu wyroku na okoliczności faktyczne występujące przed jego wydaniem. Takim wyjątkiem jest skarga o wznowienie postępowania ob *noviter* reperta, przysługująca w razie wykrycia okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Powództwo przeciwegzekucyjne nigdy nie należało do wyjątków przełamujących zasadę prekluzji łączonej z prawomocnością materialną. W związku z tym podstawą tego powództwa mogą być wyłącznie twierdzenia wskazujące, że po zamknięciu rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku nastąpiły okoliczności, wskutek których zobowiązanie dłużnika wygasło z powodu wykonania lub z innych przyczyn albo nie może być egzekwowane. Nie mogą być natomiast

podstawą powództwa opozycyjnego zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści. Sąd Rejonowy argumentował, że w niniejszym stanie faktycznym, ponieważ powód nie uczynił zadość uprawnieniu i jednocześnie obowiązkowi podniesienia zarzutów dotyczących legalności okoliczności związanych z zawarciem przedmiotowej umowy pożyczki przed uprawomocnieniem się nakazu zapłaty, to niezależnie od jego osobistego przekonania o braku potrzeby działania w ramach procesu cywilnego wobec złożenia zawiadomienia na drodze karnej, należy stwierdzić, iż na obecnym etapie sprawy, jedynym środkiem prawnym, w ramach którego powód może powoływać się na okoliczności faktyczne występujące przed wydaniem nakazu jest skarga o wznowienie.

W ocenie Sądu I instancji, wbrew twierdzeniom strony powodowej, do podstaw powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie należy nadużycie prawa z art. 5 k.c. Za dopuszczalne należy jednak uznać podniesienie takiego zarzutu w ramach podstaw tego powództwa enumeratywnie wymienionych w art. 840 § 1 pkt 1-3. Oznacza to, iż przepis art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy powództwa, co oznacza, że bezpośrednio na jego podstawie nie można oprzeć żądań. Podstawę taką stanowią inne przepisy prawne, których przesłanki zostały spełnione w związku z zaistnieniem nadużycia prawa.

Sąd Rejonowy wskazał, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie można z całą stanowczością stwierdzić, iż realizacja nakazu zapłaty stanowiłaby nadużycie prawa, które nie powinno korzystać z ochrony sądowej. Pozwany wywiązał się z zobowiązania łączącego strony, wypłacił powodowi środki wskazane w umowie, czego Ł. S. (1) nie kwestionował. Wytoczone przez stronę pozwaną postępowanie zakończone wydaniem nakazu zapłaty wynikało z zaprzestania przez powoda realizacji zobowiązania zaciągniętego na podstawie przedmiotowej umowy pożyczki. Pozwany w żaden sposób nie ograniczył prawa Ł. S. (1) do kwestionowania podstawy roszczenia na drodze zwykłych środków zaskarżenia przysługujących od wydanego nakazu, ani też możliwości podważenia tytułu egzekucyjnego w drodze nadzwyczajnego środka tj. skargi o wznowienie postępowania.

Reasumując Sąd I instancji uznał, że powód nie może opierać swojego roszczenia w niniejszej sprawie na nadużyciu prawa podmiotowego przez pozwanego, nadto nie zostało wykazane, że ziszczyły się inne przesłanki określone w art. 840 k.p.c., zatem powództwo Ł. S. (1) podlegało oddaleniu w całości.

Rozstrzygając o kosztach postępowania Sąd Rejonowy posłużył się dyspozycją art. 102 k.p.c. i nie obciążył powoda kosztami postępowania, orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktu 1. Skarżący wydanemu orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 5 k.c. w zw. z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że sprzeczne z zasadami współzycia społecznego zachowanie wierzyciela – pozwanego, polegające na złożeniu wniosku o egzekucję, pomimo posiadania statusu pokrzywdzonego w postępowaniu karnym prowadzonym w związku z zawarciem umowy pożyczki w warunkach przestępstwa – nie stanowi zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane w rozumieniu wskazanego przepisu.

W związku z podniesionym zarzutem powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w dniu 8 czerwca 2018 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 331/18, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 5 marca 2019 r.

Nadto wniósł o zasądzenie na rzecz pełnomocnika działającego z urzędu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się częściowo zasadna.

Na wstępie wskazać należy, iż art. 382 k.p.c. nakłada na sąd II instancji obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97 - Lex). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest więc przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo. Jednakowoż, skoro skarżący podniósł w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego, zgodnie z jednoznacznym w tej mierze orzecznictwem Sądu Najwyższego, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji powinien wziąć pod rozwagę, w granicach zaskarżenia, wszystkie naruszenia prawa materialnego popełnione przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji (por. postanowienie SN z 04.10.2002 r., III CZP 62/02; uchwała SN (7) z 31.01.2008 r., III CZP 49/07).

Sąd Rejonowy dokonał wprawdzie w niniejszej sprawie prawidłowych ustaleń faktycznych, które to ustalenia Sąd odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za własne, jednakże wywiedziona na ich podstawie konkluzja jurydyczna nie jest w pełni prawidłowa.

Opinie o możliwości pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności z powołaniem się na art. 5 KC kilkakrotnie wyrażał Sąd Najwyższy (zob. orz. SN z 19.4.1955 r., II CZ 54/54, OSNCK 1956, Nr 2, poz. 38 i z 7.5.1955 r., IV CR 395/55, OSN 1956, Nr 2, poz. 39; uchw. SN z 6.7.1970 r., III CZP 46/70, OSNC 1971, Nr 2, poz. 23 i uchw. SN z 30.1.1986 r., III CZP 77/85, OSNCP 1986, Nr 2, poz. 206).

W wyroku z 12.9.2018 r. (II CSK 664/17, OSNC 2019, Nr 7–8, poz. 79) SN stwierdził, że jedynie w wyjątkowych wypadkach zachowanie wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym może stanowić nadużycie prawa (art. 5 KC), uzasadniające pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 KPC). Ponadto w uzasadnieniu wyroku SN z 22.6.2018 r. (II CSK 539/17, L.) podkreślono, że klauzula nadużycia prawa ma uniwersalny charakter i może znaleźć zastosowanie wszędzie tam, gdzie udzielenie ochrony prawnej prawu podmiotowemu prowadziłoby do nieakceptowalnych rezultatów, mając na względzie założenia aksjologiczne lub funkcjonalne oparte na akceptowanych w społeczeństwie wartościach. Potrzeba sięgnięcia do art. 5 KC może zaktualizować się nie tylko na etapie postępowania rozpoznawczego, lecz także na etapie przymusowego dochodzenia prawa stwierdzonego już prawomocnym rozstrzygnięciem. Jeżeli powstanie tego stanu ma charakter następczy wobec sytuacji zamkniętej prekluzją związaną z prawomocnością materialną orzeczenia, może on, jako zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane, stanowić podstawę pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności (tak komentarz do art. 840 KPC T. IV red. Marciniak 2020, wyd. 1/Kulski, legalis).

W ramach zarzutu uchybienia dyspozycji art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. trzeba powiedzieć, że w badanej sprawie brak jest przesłanek pozwalających na uznanie, iż prowadzenie egzekucji w oparciu o tytuł egzekucyjny jest w całości sprzeczne z zasadami współżycia społecznego określonymi w art. 5 k.c. Zaakcentowania w tym miejscu wymaga, że powołując się w sprawie II CSK 664/17 na wyjątkowe wypadki, uzasadniające potraktowanie zachowania wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym jako mogącego stanowić nadużycie prawa, Sąd Najwyższy odnosił się do szczególnych okoliczności faktycznych, wedle których zobowiązana do zapłaty dłużniczka, de facto nie uzyskała żadnej sumy pożyczki, nie podpisywała weksła, podrobiono jej podpis, a bank dysponujący tytułem wykonawczym uzyskanym na podstawie sfałszowanego weksła, egzekwował tę należność.

Tymczasem w niniejszej sprawie tak wyjątkowe okoliczności bądź im podobne nie miały miejsca i nie zostały ujawnione.

Ponadto odnotować trzeba, że art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy powództwa, co oznacza, iż bezpośrednio na jego podstawie nie można oprzeć żądań, natomiast w przypadku powództwa opozycyjnego podstawą taką jest art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Oznacza to, iż musiałaby zachodzić sytuacja, w której po powstaniu tytułu

egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być aktualnie egzekwowane, gdyż byłoby to w danym momencie sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.06.2002 r. sygn. akt II CKN 943/00 LEX nr 521921).

Powód powołując się na zasady współzycia społecznego nie wskazał – za wyjątkiem toczącego się w Prokuraturze postępowania o oszustwo na szkodę jego oraz banku – na jakiegokolwiek inne zdarzenie powodujące, że w danym momencie zobowiązanie nie może być egzekwowane, gdyż byłoby to sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Pozwany dochodzi swojej należności wynikającej z zawartej z powodem umowy kredytowej, przy czym powód do czasu wszczęcia egzekucji nie kwestionował w żaden sposób obowiązku spłaty swoich zobowiązań względem banku. Toczące się postępowanie w Prokuraturze nie zostało zakończone, nie wiadomo nawet, kiedy to nastąpi, a zaakcentowania wymaga okoliczność, że wynik tego postępowania nie może zwolnić powoda, który zawarł skutecznie umowę kredytową, z obowiązku jej spłaty z uwagi na posiadanie statusu pokrzywdzonego.

Żądanie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty zostało oparte na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Przesłanką zastosowania przepisu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. jest stwierdzenie, że – pomimo prawomocności orzeczenia – orzeczenie to nie może być egzekwowane na skutek nowych zdarzeń, jakie nastąpiły po zamknięciu rozprawy. W procesie opozycyjnym nie może dojść do ponownego badania istoty stosunku cywilnoprawnego, który łączył strony, jak również niedopuszczalne jest badanie okoliczności wskazanych jako podstawa faktyczna powództwa, na podstawie którego powstał tytuł wykonawczy oraz analizy przepisów prawa materialnego decydujących o sposobie rozstrzygnięcia sądu – w tym przepisów regulujących wysokość odsetek. W przypadku powództwa opozycyjnego opartego na przepisie art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. przedmiotem badania może być jedynie okoliczność, czy po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. W przedmiotowej sprawie nie mamy jednak do czynienia z takimi okolicznościami, nie można bowiem uznać za takie zdarzenie posiadania przez bank statusu pokrzywdzonego w postępowaniu karnym. Z tego też względu żądanie powoda jest pozbawione racji.

Sąd Okręgowy stanął jednak na stanowisku, iż w okolicznościach badanej sprawy, nakaz zapłaty obejmując swym zakresem kwotę, którą powód uiszczył na rzecz pośrednika banku (...) w dniu 3 sierpnia 2016 r. Nie ulega wątpliwości, że postępowanie przedstawicieli pośrednika banku naruszało interes powoda jako konsumenta. Bank natomiast ponosi odpowiedzialność kontraktową za działania i zaniechania pośrednika w tym zakresie na zasadzie ryzyka (art. 474 k.c.), co ma znaczenie z punktu widzenia wagi naruszenia jego obowiązków informacyjnych. Oceniane negatywnie jako nieuczciwe, nielojalne, a wręcz nakierowane na wyrządzenie powodowi szkody postępowanie przedstawicieli pośrednika, pochlania niestaranność samego powoda działającego w zaufaniu do instytucji finansowej reprezentującej bank. W ocenie Sądu niedopuszczalna z punktu widzenia podwyższonej miary staranności, jaką należy przykładać do działalności banków, w tym i pozwanego, jest sytuacja, w której podmiot ten pozostaje obojętny lub wręcz akceptuje zorganizowane działania zmierzające do wyzyskania braku należytego rozeznania i wystarczającego doświadczenia konsumentów w kwestiach finansowych. Taka sytuacja zaszła w okolicznościach przedmiotowej sprawy, bowiem pośrednik finansowy poinformował powoda o obowiązku wpłaty kwoty w wysokości 8.058 zł na rzecz zabezpieczenia. Kwota ta została przelana na konto pośrednika, tj. (...), który nie jest stroną postępowania, a zatem jest to oszustwo, gdyż powód zapłacił wyższą kwotę na rzecz podmiotu niezwiązanego umową.

Całokształt powyższych okoliczności przesądził o tym, że powód został podstępnie wprowadzony w błąd przez osobę faktycznego pośrednika. W ocenie Sądu powodowy bank na podstawie art. 474 k.c. odpowiada za zachowanie osób, przy pomocy których doszło do zawarcia umowy. Korzystanie przez bank z działalności pośredników kredytowych nie

może zwalniać banku z dbałości o zagwarantowanie kontraktującym z nim konsumentom podstawowych praw, jakie przewidziane zostały powołaną już ustawą o kredycie konsumenckim.

W konsekwencji powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. uznał, iż zasadne jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w opisanym zakresie. Zgodnie bowiem z istotą postępowania opartego na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. zostało wykazane niewystąpienie zdarzenia, na którym oparta jest klauzula wykonalności, tj. kwota w wysokości 8.058 zł nie przysługuje bankowi. Na marginesie należy wskazać, iż taka kwota nie była nawet ujęta w umowie kredytowej.

Uwzględniając powyższe, w granicach zaskarżenia określonych przez stronę pozwaną, na podstawie przepisu art. 386 § 1 k.p.c. stanowiącego, że w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy, Sąd Okręgowy w punkcie I. 1 sentencji wyroku pozbawił wykonalności tytułu wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w dniu 8 czerwca 2018 roku w sprawie o sygn. akt I Nc 331/18, opatrzonego klauzulą wykonalności w zakresie kwoty 8.058 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od tej kwoty od dnia 27 marca 2018 roku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie (punkt I.2).

Konsekwencją merytorycznej zmiany orzeczenia Sądu I instancji jest zmiana zawartego w nim rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

W toku postępowania Sąd uwzględnił dochodzone roszczenie do kwoty 8.058 zł, co oznacza, że powództwo zostało uwzględnione w 29,27 %, a oddalone w 70,73%.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu orzeczono w oparciu o art. 122 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z § 8 i § 4 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2019. poz. 18). Zgodnie z art. 122 § 1 i 2 k.p.c. w przypadku wygranego sporu przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika z urzędu koszty zastępstwa procesowego są zasądzone od strony przegrywającej spór na rzecz strony wygrywającej spór reprezentowanej przez danego pełnomocnika, któremu przysługuje jedynie pierwszeństwo zaspokojenia się z zasądzonej kwoty, natomiast zgodnie z art. 29 ust. 1. ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze w zw. z § 8 powołanego powyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w przypadku przegranego sporu przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika z urzędu koszty zastępstwa procesowego są przyznawane temu pełnomocnikowi od Skarbu Państwa.

Zatem na rzecz pełnomocnika powoda zostało zasądzone wynagrodzenie w kwocie 2.400 zł, podwyższone o stawkę należnego podatku VAT. Wskazać należy, iż wynagrodzenie adwokata ustanowionego z urzędu podlega podwyższeniu o stawkę podatku VAT zarówno wtedy, gdy jest przyznawane temu pełnomocnikowi od Skarbu Państwa, jak i wtedy, kiedy zasądzone jest od strony przeciwnej na rzecz strony reprezentowanej przez tego adwokata (por. uchwała Sądu najwyższego z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 90/15, OSNC 2017/1/3).

Wynagrodzenie należne tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu zostało zasądzone na rzecz powoda od pozwanego w kwocie 864 zł i stanowi ono 29,27% (w takiej części powództwo zostało uwzględnione) całego należnego wynagrodzenia, a w pozostałej części - tj. w kwocie 2.088 zł, odpowiadającej 70,73% tego wynagrodzenia (w takiej części powództwo zostało oddalone) zostało przyznane od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi na rzecz adwokata P. Ś..

W pozostałej części apelacja, na podstawie art. 385 k.p.c., podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Koszty poniesione w postępowaniu apelacyjnym wyniosły 1.395 zł, na które składa się nieuiszczona opłata sądowa od apelacji, poniesiona tymczasowo przez Skarb Państwa. Apelacja została uwzględniona w 29,27%, co oznacza, iż zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów postępowania, taka ich część obciąża pozwanego, czyli 409 zł

(1395 zł x 29,27% = 409 zł). Ponieważ powód był zwolniony od kosztów sądowych w całości, to powyższą kwotę należało na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi tytułem zwrotu części nieuiszczonej opłaty od apelacji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, rozstrzygnięto na podstawie 122 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 29 ust. 1. ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o advokaturze. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne ustalono w kwocie 1 476 zł brutto w oparciu o przepisy § 8 pkt 5 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2019. poz. 18).

Zważywszy na zakres uwzględnionej apelacji, pozwany powinien zapłacić na rzecz powoda kwotę 432 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym. (1476 zł x 29,27%= 432 zł). W zakresie, w jakim apelacja została oddalona – 70,73%, co stanowi kwotę 1.044 zł, koszty te pokryje pełnomocnikowi Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Łodzi.